

Havajské ostrovy sú považované za dovolenkový raj. Práve jeden z havajských ostrovov – Molokai – sa však v devätnástom storočí stal pre ľudí chorých na malomocenstvo miestom vyhnanstva, z ktorého nebolo návratu. Po príchode pátra Damiána de Veuster sa ale ostrov začal zásadne pretvárať. O úspešnosti misie, ktorú začal, svedčí okrem iného aj majové blahorečenie pokračovateľa jeho diela Matky Marianne Cope. Podmanenie divotného ostrova naplno prežil aj Peter Žaloudek.

■ Prečo ste šli na ostrov malomocných?

Po prvýkrát som bol na Havajských ostrovoch v roku 1996. Dostať sa na ostrov, ktorý svojím pôsobením preslávil belgický misionár páter Damián de Veuster, bolo mojim snom už od mojej mladosti. Na gymnáziu som čítal knihu Otec vyhoštených od Wilhelma Hünermana (slovenská verzia vyšla v roku 1981 v Ríme pod titulom Na ostrov smrti) o živote tohoto veľkého muža. Natoľko ma oslovila, že som zatúžil miesta jeho pôsobenia raz navštíviť.

■ Čím vás tak nádhlo?

Páter Damián prišiel na Havajské ostrovy v roku 1864. Najskôr pôsobil deväť rokov na najjužnejšom ostrove Havaj, podľa ktorého je pomenované i celé súostrovie. V roku 1873 hľadal havajský biskup Louis Maigret kňaza, ktorý by odišiel pracovať

Molokai

je všade na svete

dobrovoľne do kolónie malomocných na ostrove Molokai. Prihlásilo sa viacero kandidátov. Damián bol jedným z nich. Keď na ostrov 10. mája 1873 pristoval, pochopil, že pôsobenie medzi malomocnými je jeho životná šanca a povolanie, ku ktorému ho volá Boh. Bol svedkom nepredstaviteľnej materiálnej i duchovnej biedy. Mnoho ľudí v zúboženom stave sa tam povalovalo, nebolo nikoho, kto by sa o nich postaral. Boli zatrpknutí, znechutení, ľahostajní, často tiež agresívni, ba brutálni. Rozhodol sa medzi nimi žiť. Do prostredia totálnej anarchie a beznádeje vniesol tvrdý Flám úplne iný spôsob života. Ošetroval nemocných, stavali chatrče, zakladal polia a záhrady. Tešil umierajúcich, po-

chovával mŕtvych, staral sa o siroty, ale tiež o pokoj a poriadok. Predovšetkým ale vracal ľuďom ich ľudskú dôstojnosť. Bol prvým človekom, ktorý prišiel na Molokai – celkom zdravý a dobrovoľne – s vedomím, že cesta späť odtiaľ nevedie.

■ Ako vyzerá ostrov dnes?

Molokai je jeden z ôsmich havajských ostrovov, ktoré sú obývané. Celý je však rozlohou veľmi malý: dlhý asi 60 km a široký asi 10. V hlavnom mestečku Kaunakakai žije asi 1000 obyvateľov, na celom ostrove ich je necelých šesť a pol tisíc. Molokai je spomedzi všetkých iných ostrovov najmenej navštevovaný turistami, nemá skoro žiadne hotely a ľudia nikde na Havaji nežijú tak jednoducho, ako

Kostolík sv. Františka Assiského v Kalaupape, kde sa dnes stretávajú pri bohoslužbách malomocní.

Peter Žaloudek: „Ak sa vám niekedy podarí na Molokai prísť, budem sa s vami v duchu tešiť a z celého srdca vám to budem priať.“

miestam vedie cez súkromné pozemky.

■ A čo vstup do kolónie k malomocným?

K tomu potrebuje náhodný turista oveľa viac: potrebuje súhlas od nejakého obyvateľa kolónie malomocných. A i keď ho dostane, nemôže zostať v kolónii dlhšie než 3 hodiny, ktoré strávi v doprave človeka, ktorý ho tam pozval. Za posledných 8 rokov trvala tri hodiny iba moja úplne prvá návšteva. Všetky ostatné návštevy som absolvoval na pozvanie miestnych ľudí a každý môj pobyt trval v priemere 10 dní.

■ Privádzajú tam ešte malomocných?

Od roku 1968 nie. Momentálne ich tam žije asi štyridsať a keď tí zomrú, bude územie vyhlásené za národný park.

■ Vedia ešte dnes tamojší ľudia, kto bol Damián de Veuster?

Samozrejme. Zomrel síce v roku 1889, takže tí, ktorí tam dnes žijú, ho nemohli poznať. Ale napriek tomu jeho meno často vyslovujú. Jeho skutky sa v ústnom podaní obyvateľov ostrova zachovali dodnes. Socha pátra Damiána stojí tiež pred budovou vlády v hlavnom meste Havajských ostrovov Honolulu. Je to najčestnejšie miesto, ktoré pátrovi Damiánovi daroval havajský štát.

práve tam. Uprostred ostrova, na jeho severnej strane, vybieha do oceánu malý trojuholníkovitý cíp o rozlohe asi 15 km štvorcových. Tento cíp je od hlavnej časti ostrova oddelený náhlými a strmými bralami, ktoré tak prirodzeným spôsobom znemožňujú kontakt malej plochy výbežku s celým ostrovom. Na tomto mieste bola zriadená v roku 1865 kolónia pre malomocných, ktorá pretrvávala dodnes. Bez predchádzajúceho povolenia nie je možný prístup do

kolónie. Celý ostrov Molokai je však fascinujúci svojou nádhernou, skoro až panenskou prírodou, bujnou vegetáciou, krásnymi, i keď ťažko prístupnými vodopádmi. Na každom mieste ostrova vidieť stopy vulkanickej činnosti. Turista sa môže voľne pohybovať po celom ostrove. K návšteve ďalekých vodopádov, či prastarých heiaus – bývalých chrámov niekdajších Havajcov, však potrebujú turisti povolenia, pretože prístup k týmto vzácnym

Toyo. Originál snímky sa nachádza v múzeu v Kalaupape.

■ Podarilo sa vám navštíviť aj autentické miesta, na ktorých páter Damián pôsobil?

Páter Damián pôsobil v severnej časti zvané Kalawao. Na ostrove som navštívil všetky historické miesta, ale žiadne ma nezapôsobili tak, ako kostolík sv. Filomény. Na tomto mieste sa pretvárali ľudské srdcia – a to tam cítim. Ľudia tu na základe utrpenia a bolesti nachádzali hodnoty, ktoré by si ako zdravé možno nikdy nevšimli. Pri kostole je starý cintorín

s hrobami prvých misionárov. Hrob P. Damiána vykopali na mieste, kde v čase jeho príchodu do kolónie rástol pandanusový strom. Pretože bol P. Damián chudobný a zároveň sa chcel hneď od samého začiatku stotožniť s podmienkami, v ktorých žili malomocní, spával dlhé dni až týždne pod týmto pandanusovým stromom. Až neskôr si postavil malý drevený domček. Spanie pod šírkam pritom nebola žiadna slasť. Na ostrove žije rôzna háv – škor-

pióny, či asi pätnásťcentimetrové stonožky, ktorých uhryznutie môže byť smrteľné...

■ Ako prijímajú obyvatelia ostrova cudzincov?

Nemajú radi, ak sa na nich niekto díva ako na exotov. Tí, ktorí tam žijú od detstva, sú prirodzene poznamenaní životom v izolácii a správajú sa odmerane. Trvalo dlho, než som si získal ich dôveru. Keď ich človek bližšie spozná, vidí, že oni sú žiariaci. Chcel by som aspoň niečo z ich radostného a vierou presýteného ducha priniesť do Európy. Napríklad pani Kuulei, poštárka. Manžel jej už zomrel a o dcéru prišla hneď po jej narodení. Deti sa totiž na ostrove nesmeli rodiť, ak sa tak predsa len stalo, matkám boli hneď po pôrode odobraté. Pani Kuulei mohla svoju dcéru po prvýkrát vidieť až keď mala desať rokov. Dnes má štyridsať sedem, býva v Honolulu a hoci ju pravá matka vychovávať neschmela, chodí za ňou na ostrov. Alebo pani Toyo Kishimoto – žena bez očí, nosa, rúk. Navštevovadlo ju mnoho ľudí, pretože v jej prítomnosti vždy pookriali.

■ Myslíte si, že to je ovocie práce, s ktorou začal páter Damián?

V roku 1913 tu Američania postavili nemocnicu a výskumný ústav na skúmanie malomocenstva. Po šestnástich rokoch však americkí lekári výskum ukončili, pretože medzi malomocnými nemohli vydržať. Môžem potvrdiť i z vlastnej skúsenosti, že pracovať s ťažko chorými ľuďmi nie je žiadna slasť. V podstate tu zostali len misio-

Pohľad na polostrov malomocných.

nári a rehoľníci. Na to, aby človek vykonával určitý spôsob služby, je potrebné isté vnútorné povolanie. Z celého srdca by som každému človeku prial, aby mohol prísť sem a presvedčiť sa, aké nesmierne hlboké môže byť ľudské utrpenie, ale zároveň i aká nesmierne obetavá a krásna môže byť ľudská láska. Toto miesto je akoby živou školskou učebnicou. Pritom v nej vôbec nie je potrebné čítať, stačí mať len otvorené oči a srdce. To všetko, čo tu je, vchádza totiž do ľudského vnútra samo...

■ Navštevu Molokai teda môžete odporučiť?

Ak sa vám niekedy podarí na Molokai prísť, budem sa s vami v duchu tešiť a z celého srdca

vám to budem priať. Na tom malilinkom kúsku zeme – necelých 15 km štvorcových – žilo toľko skutočných veľikánov ľudstva: páter Damián, Joseph Dutton, Matka Marianna Cope, páter Peter d'Orgeval... Mňa dojmy z Molokai, špeciálne z kolónie v Kalawao a Kalaupapa, inšpirovali k zhotoveniu 90-minútovej diaprednášky, ktorú som absolvoval už 105-krát na území Rakúska, Čiech, Slovenska či Nemecka, a k napísaniu knihy Hemolele ka'ina – svätá zem Molokai.

■ Ako taká kniha vzniká?

Posledných osem rokov som navštevoval nielen ostrov Molokai, ale i všetky múzea na svete, kde sa nachádzajú akékoľvek historické informácie – ori-

ginálne listy pátra Damiána a iných misionárov. Najviac informácií som našiel v archíve Generálneho domu Kongregácie najsvätejších Srdc v Ríme, v belgickom Leuvene, v Kongregácii Najsvätejších Srdc v Paríži a samozrejme na Havaji. Pri písaní životopisu P. Damiána mi pomohla nielen skvelá zahraničná bibliografia, ale i najväčší historickí experti na jeho život a niekdajšiu činnosť misionárov: P. Joseph Hendriks z Kalaupapa, P. Paul Macken z Leuvenu a P. Andre Mark z Paríža. Okrem toho som sa zoznámil s priateľmi potomkami belgickej rodiny de Veuster, z ktorej pochádza P. Damián a pri nedávnej návšteve po stopách P. Damiána v Belgicku som bol nielen

► hosťom tejto rodiny, ale doprevádzali ma osobne po všetkých historických miestach. A tak som dnes už i tak trochu dlhý zúrokováť všetky tie dary, ktorých sa mi pri štúdiu života P. Damiána dostalo, a teším sa na vydanie knihy.

■ **V knihe je jedna kapitola venovaná sestre Marianne, ktorá bola 15. mája tohto roku vyhlásená za blahoslavenú.**

Písal som ju na základe archívnych dokumentov jej Kongregácie, ktorá má sídlo v americkom meste Syrakúzy (štát New York). Mal som veľké šťastie – a považujem to za obrovskú česť – konzultovať životopis sestry Marianne priamo s autorkou jej najobsiahlejších biografii – Sr. Mary Laurence Hanley z New Yorku. Má vyše

Malomocenstvo

alebo lepra je veľmi rýchlo sa šíriace infekčné ochorenie. Spôsobuje ho baktéria *Mycobacterium leprae*. V počiatočnom štádiu sa prejavuje bielou škvrnou na koži, postupne sa ale rozširuje do hĺbky a zasahuje nervy a tkanivá. V konečnom štádiu dochádza k odumieraniu okrajových častí tela. Na Havajské ostrovy malomocenstvo zavliekli prisťahovalci. Dnes je toto ochorenie rozšírené obzvlášť v krajinách tretieho sveta. Napriek tomu, že od roku 1946 sa dá liečiť a teda nie je dôvod k separáciám, dodnes existujú kolónie malomocných v Nepále, Afrike, Pakistane, Indii či Rumunsku...

80 rokov, no je nesmierne energická a má najväčšiu zásluhu na tom, že matka Marianne bola vyhlásená za blahoslavenú. Molokai je pre mňa srdcová záležitosť. Znamená pre mňa nielen 8 rokov výskumu, energie a financií – ale i kus môjho života. Preto mám dnes už iba jedno želanie: aby som sa ešte dožil vydania knihy – ostatné už

ponechávam na Pána Boha. Mal som veľké šťastie i v tom, že som sa mohol v januári tohto roku zúčastniť exhumácie ostatkov sestry Marianny v Kalaupape a slávnostného rozlúčenia v honolulskej katedrále. Podarilo sa mi zohnať od šéfredaktora havajských katolíckych novín oficiálne fotografie z exhumácie a slávnostnej rozlúčky, ktoré teraz ponúkam i slovenskému čitateľovi.

■ **Myslíte si, že tak ako vy vnímajú Molokai všetci jeho návštevníci?**

Pri väčšine mien, ktoré som čítal v knihách návštev, stálo: „Beautiful!“ – „Nádherné!“ Tí, čo to napísali, tým mysleli celkom iste to miesto, atmosféru, všetko to, čo na Molokai zažili a videli. Aj ja som pri svojej prvej návšteve vyslovoval neustále to jediné slovo: Nádherné! Po rokoch poznávania Molokai vo svojom vnútri cítim, že tá nádhiera, ktorú tu všade – i vo vzduchu – cítim, by mala byť poslaním každého, hlavne kresťan-

Ruka malomocného z Kalaupapy.

P. Damian na smrteľnej posteli, deň pred smrťou. Originál snímky sa nachádza v štátnom archíve v Honolulu.

sky zmýšľajúceho človeka. Vytvárajú na tom mieste, kde žije, pracuje, v spoločnosti iných ľudí podobnú „nádhru“. Tak, ako sa to podarilo pátrovi Damiánovi. Ak sa mu totiž podarilo premeniť „peklo“ na zemi (lebo takto ľudia kedysi naozaj nazývali Molokai) na „nebo“, o koľko viac by sme sa mali my snažiť, aby sa to naše prostredie, ktoré ani zďaleka nemá nič spoločné s peklom a s atmosférou vtedajšej kolónie malomocných, stalo naozajstným „nebom“ už na zemi.

■ **Atmosféra šťastia teda nie je výsadouyliečeného Molokai?**

Joseph Dutton, pôvodne americký dôstojník, vojak z povolania – dobrovoľník, ktorý prišiel do kolónie tri roky pred smrťou pátra Damiána v roku 1886 a žil tu nepretržite až do svojej smrti (1931), kedysi napísal: „Molokai je všade na svete. Nie je potrebné cestovať veľké vzdialenosti na ostrov v Pacifiku...“ Molokai – to znamená bolesť, utrpenie, smútok, predsudky, izolácia, nepochopenie, neláska – je naozaj všade okolo nás na svete, tam, kde každý z nás žije. Treba len nájsť tú správnu víziu a motiváciu, vedieť to pochopiť, nasmerovať sa a začať žiť inak ako doteraz.

JOZEF MYDLA ■
neoznačené foto P. Zaloudek

Malomocný?

No a čo...

Matka Marianne, vlastným menom Barbara Koob, sa narodila 23. januára 1838 v mestečku Heppenheim, blízko Darmstadtu v Nemecku. Keď mala dva roky, emigrovala s celou rodinou do Ameriky. Usadili sa v mestečku Utica, neďaleko New Yorku. Po nejakom čase si tam zamerikanizovali meno na Cope.

Rodičia boli katolíci a Barbara navštevovala miestnu katolícku školu. Najskôr pracovala v miestnej fabrike a od svojich sedemdesiatich rokov viedla i domácnosť. Otec bol v tom čase chorý a matka sama nestáčila živiť rodinu a starať sa o ďalšie štyri neploleté deti (dokopy mala osem súrodencov).

V roku 1862 vstúpila do Kongregácie sestier františkánok v americkom meste Syrakúzy. Túžba po reholnom živote v nej zrejme dozrela už v mladom veku. V liste, ktorý písala svojmu synovi Pavlovi už ako matka predstavená z Kalaupap v roku 1898, uvádza: „Keď som mala toľko rokov ako ty, ba bola som ešte mladšia, veľmi som túžila utiahnuť sa zo sveta. Boh to však vtedy nechcel. Bola som prinútená žiť život, ktorý mi bol naserivovaný a čakať celých dlhých deväť rokov, kým mi Boh láskavo otvoril dvere kláštora.“

Pri vstupe do kláštora dostala reholné meno sestra Marianne. V Syrakúzach sa venovali sestry františkánky hlavne práci ošetrovateliek v miestnej nemocnici. Tam po skončení noviciátu pracovala i mladá sestra Marianne.

HONOLULU

V osemdesiatich rokoch devätnásteho storočia bolo na Havajských ostrovoch malomocenstvo natoľko rozšírené, že len obyčajná izolácia postihnutých nebola schopná zastaviť jeho šírenie. Bolo treba lekárov a zdravotné sestry, ktorí by sa nebáli prichádzať s malomocnými do styku.

Páter Leonor Fousnel, vtedajší predstavený Kongregácie Najsvätejších Srdc v Honolulu, v mene havajskej vlády napísal viac ako 50 listov predstaveným rôznych rehoľných komunit v Amerike a Európe s prosbou o nových misionárov, hlavne zdravotné sestry.

Na jednu z týchto žiadostí zareagovala matka Marianne (v týchto končinách sa oslovenie matka používa namiesto u nás zaužívaného sestry). Vtedy bola predstavenou sestier v kláštore sv. Antona v Syrakúzach.

„Nebojím sa žiadnej choroby. Služba opusteným malomocným je oteraz mojím najväčším potešením,“ písala v odpovedi pátrovi Fousnelovi.

So šiestimi spolusestrami dorazila do Honolulu 22. októbra 1883. Jej pobyt na Havaji mal byť len dočasný. Po založení rehoľného domu a uvedení sestier do nemocničných a opatrovateľských domov sa mala vrátiť naspäť do New Yorku. Predpokladalo sa, že časom bude mať novozaložená rehoľná komunita na Havaji dostatok nových povolaní z radov havajského katolíckeho obyvateľstva.

Sestry boli poverené správou nemocnice Kakaako Branch Hospital. Malá klinika blízko prístavu fungovala síce už niekoľko rokov, no skutočná starostlivosť o pacientov tam prakticky neexistovala. Budova bola zariadená mizerné, ošetrovaciemu personálu chýbal záujem a disciplína a správca nemocnice čelil podozreniu z korupcie. Na jeho miesto bola s okamžitou platnosťou vymenovaná matka Marianne.

S podporou vlády sa sestrám podarilo v pomerne krátkom čase prebudovať celú nemocnicu. Zakúpili potrebné lekárske prístroje, no hlavne pretransformovali celkovú klímu v nemocnici. Nemocnica mohla čoskoro poskytnúť pomoc pre viac ako dvesto pacientov. Vtedajší havajský kráľ Kalakaua a kráľovná Kapiolani si nemocnicu čoskoro obľúbili a stali sa jej pravidelnými návštevníkmi.

Matka Marianne v roku 1918 (sedí na voziku) – originál tejto fotografie sa nachádza v Provincnom dome sestier františkánok v Syrakúzach.

V roku 1884 odišla matka Marianne na niekoľko mesiacov na ďalší havajský ostrov – Maui, aby tam z poverenia vlády založila ďalšiu nemocnicu. Na tomto ostrove otvorila i prvú školu pre dievčatá, ktorej vedu prevzali jej sestry. Keď sa po čase vrátila naspäť do Honolulu, pomýšľala na návrat do Ameriky.

Z obáv, aby sa tak nestalo, napísal biskup Hermann Köckemann najvyššej predstavenej Kongregácie sestier františká-

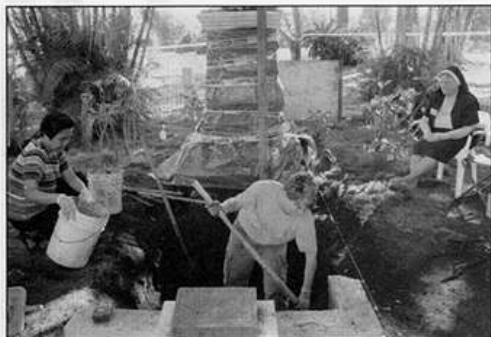
nok do New Yorku: „Počul som, že sa zaoberáte myšlienkou, či matka Marianne má zostať na Havaji, alebo sa vrátiť do New Yorku. Dúfam, že mi odpustíte moju trúfalosť, keď si Vás dovolím rezolútne požiadať o povolenie, aby zostala naďalej na Havaji. Jej prítomnosť pre úspešné završenie poslanca Vašej Kongregácie na týchto ostrovoch je nevyhnutne potrebná.“

Ešte dojemnejšie prosil za jej zotrvanie na Havaji prezident Rady národného zdravia Walter

M. Gibson: „Jej odchod by pre trpiacich ľudí týchto ostrovov znamenal nešťastie.“

MOLOKAI

Definitívne rozhodnutie matky Marianne padlo v roku 1886, keď prišiel na odborné vyšetrenie do jej nemocnice páter Damián. Stretnutie ťažko chorého misionára z Kalawaa zanechalo v nej obrovský dojem. Od tohto okamihu netúžila po ničom inom, než po odchode na ostrov Molokai.

Sestra Mary Laurence Hanley, autorka biografii matky Marianne, sleduje odkrývanie jej hrobu pred blahorečením (24. január 2005).

Štátna Rada pre zdravie však s jej odchodom nesúhlasila. Trvalo celé dva roky, než sa veci vysporiadali.

14. novembra v roku 1888, päť mesiacov pred smrťou Pátra Damiána, dorazila konečne spolu so sestrami Leopoldinou Burns a Vincentiou McCormic do Kalawao. Oficiálnym dôvodom jej príchodu bolo prevzatie vedenia v dome pre dievčatá, na výstavbu ktorého prispel zámožný bankár Charles Reed Bishop z Honolulu.

Dom už stál, chýbal mu ale personál. Podobný ústav pre chlapcov Baldwinov dom v Kalawao v tom čase spravoval páter Damián a jeho pomocník Joseph Dutton. Práve páter Damián sa z príchodu sestier tešil najviac. Cítil, že jeho život sa chýli ku koncu – príchod sestier bol pre neho znamením, že jeho dielo bude mať pokračovanie.

Jednu z prvých veľkých zásluh matky Marianne v kolónii boli jej neustále písomné žiadosti adresované Rade pre zdravie,

aby spravila oveľa prísnejšie opatrenia na ochranu malých chlapcov a dievčat, vystavených brutálnosti starších obyvateľov kolónie, ktorí neploché deti mnohokrát zneužívali. Mala tiež veľkú zásluhu na tom, že do Baldwinovho domu prišli neskôr bratovi Duttonovi na pomoc štyria rehoľní bratia z Kongregácie Najsvätejších Srdc, ktorí chlapcov priučili okrem iného aj obrábaniu pôdy a dreva. Obidva domy sa čoskoro stali nielen výchovnými ústavmi, ale i príkladnými formačnými centrami.

Kolónia bola pred príchodom pátra Damiána neslávne známa nemorálnosťou mnohých malomocných, násilnosťami, sklomni k alkoholizmu, agresivitou a odporom voči nariadeniam a zákonom štátnej správy. Malomocní ignorovali aj nariadenia Rady pre zdravie a nedbali ani na zachovávanie hygienických predpisov, čistoty a dezinfekcie.

Matke Marianne ako rodenej Nemke boli poriadok, čis-

tota a disciplína vlastné. Od prvého dňa v kolónii bolo jednou z jej priorit zachovanie hygienických predpisov a čistoty. Svojim spolusestrám vraj predpovedala, že nikdy nedostanú malomocenstvo, ak budú dbať na zachovávanie hygienických nariadení v styku s malomocnými. Faktom je, že dodnes ani jedna z jej spolusestier na malomocenstvo neochorela.

Zvláštnu pozornosť venovali sestry tým, čo boli najviac postihnutí: slepým a dlhodobým ležiacim pacientom. Ľudia, ktorí sa kedysi len tak povalovali a čakali v nepredstaviteľných mukách a utrpení na vyslobodenie smrťou, tak konečne našli dôstojné miesto a opateru. Bolo to mnoho desaťročí predtým, než podobné aktivity vyvinula v Indii Matka Tereza a mnoho desaťročí pred tým, než boli zriadené dnešné hospicové domy pre umierajúcich.

ĽUDIA SA ZNOVU SMEJÚ

Bishopov dom spíňal ešte jednu veľmi dôležitú úlohu: bol akýmsi vzdelávacím inštitútom. Pretože sestry samy sa nemohli plne venovať vyučovaniu dievčat, vytvorila si matka Marianne okolo seba okruh spolupracovníčok z radov starších malomocných žien, ktoré pracovali ako učiteľky-dobrovoľníčky.

Podobne ako páter Damián i matka Marianne si uvedomovala potrebu vytvoriť v kolónii také podmienky, aby sa tam ľudia cítili ako doma. Ako žena sa rozhodla rozvíjať u žien vrodennú túžbu po kráse a jemnosti. Spolu s dievčatami vy-

rábali náramky, náhrdelníky, náušnice a samy si šili a upravovali rôzne odevy.

„Sestra Crescentia šila šaty pre dievčatá z látok, ktoré predtým vyberala a vlastnoručne vystrihovala matka Marianne, ktorej veľmi záležalo na tom, aby hotové šaty zodpovedali najnovšej móde, ktorú videli v časopisoch. Keď potom našli dievčatá vchádzali v nedeľu v tých šatách do kostola, mal človek dojem, že sa nachádza v nejakej modernej štvrti v New Yorku,“ spomína sestra Antonia Brown.

Aby popri vzdelávaní a práci mohli rásť i duchovne, zaviedli sestry hodiny spevu a hry na hudobných nástrojoch.

„Môj celkový dojem z domu bola veselosť, čistota a pohodlie,“ spomína na Bishopov dom škótsky spisovateľ Louis Robert Stevenson, ktorý kolóniu navštívil v máji 1889. „Izby boli vzdušné, posteľe vzorne upravené. Nad každou z nich visela malá nástenka s pohľadnicami, obrázkami a fotografiami. Niektoré mali rám z malých mušlí a všetky pôsobili dekoratívne. Okrem toho na mnohých posteliach sedeli bábiky podpreté vankúšikmi. Povedali mi, že úprave a obliekaniu bábiky sa venovali všetky dievčatá bez rozdielu veku.“

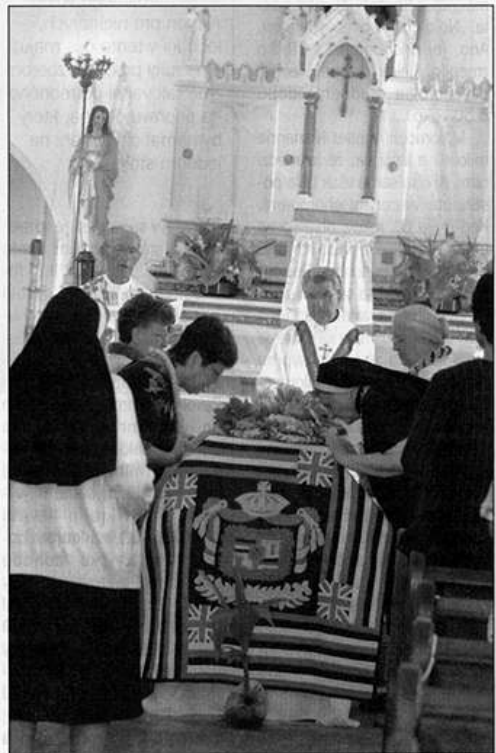
Spisovateľ bol prácou matky Marianne natoľko očarený, že o nej napísal oslavnú báseň. Po odchode z kolónie navyše kúpil v Honolulu klavír a poslal ho matke Marianne, aby ho mohla používať v ústave pre svoje dievčatá.

Zveládovanie života v kolónii súviselo i s úpravami terénu a prostredia. Matka Marianne znovu nasledovala príklad pátra Damiána a začala vysádzať najskôr na svojom pozemku, neskôr v celej osade stromy a ozdobné kríky a kvety.

„V roku 1889 bolo územie okolo domu neplodnou pustati-

nou, ponad ktorú svišťal neustále vietor,“ spomína neskôr jedna zo spolusestier matky Marianne, sestra Mária Antonia Brown. „O niekoľko rokov neskôr sa z toho istého územia stal nádherný park plný pestrofarebných kvetov a vysokých stromov.“

„Matka Marianne priniesla na Molokai revolúciu – čistotu,“

Rozlúčka s ostatkami matky Marianne v Kalauape – sarkofág je prikrýty havajskou vlajkou. Kňaz vľavo (vysoký a chudý) je misionár v Kalauape P. Josef Hendriks.

hrdosť a záavu,“ hovorí vo svojich spomienkach sestra Magdaléna. „Ľudia na Molokai sa znovu smejú. Bola to matka Marianne, ktorá priniesla dievčatám stuhy do vlasov, vkusné, moderné šaty, šál... Len niekoľko rokov pred jej príchodom ľudia v kolónii nemali žiadnu úctu k svojim životom. 'Sme malomocní' – hovorili jej, keď prišla. 'No a čo?' – odpovedala im. Áno, jej príchodom sa všetko zmenilo. Lekári hovorili, že jej psychológia predbehla dobu o 50 rokov...“

Malomocní matku Marianne milovali a tešili sa, že je medzi nimi. Aj ona sama však bola postihnutá viacerými chorobami. Keď mala 61 rokov, objavilo sa u nej krvácanie z pľúc, ktoré ju už do smrti neopustilo. Posledné dva roky života sa mohla pohybovať iba na vozíku. No i tak bola čulá a zaujímala sa o dianie v kolónii. Na verande svojho domu denne prijímala malomocných, ktorí sa s ňou chceli porozprávať. Zomrela 9. augusta 1918. Jej verní a vďační pacienti jej vystrojili veľkolepý pohreb. Pochovali ju na pozemku jej kláštora a pred vstupom k hrobu postavili pomník. Hrob sa stal dominantou Kalaupap a obľúbeným cieľom návštevy nielen obyvateľov kolónie, ale i mnohých turistov. 15. mája tohto roku ju pápež Benedikt XVI. vyhlásil za blahoslavenú. (jm)

O živote matky Marianne sa viac dočítate v pripravovanej knihe Petra Žaloudka: *Hemole ka'ina – svätá zem Molokai*.

Je čas žatvy

Zvykneme sa tešiť na čas prázdnin a dovoleniek, ktoré sú pre mnohých chvíľami oddychu a bezstarostného voľna. Ale len pre niektorých, lebo iní v tento čas majú plné ruky práce so zberom zrna tak veľmi potrebného na prípravu chleba, ktorý by nemal chýbať ani na jednom stole.

Žiaľ aj v súčasnosti je vo svete stály problém hladu a chudoby. Ján Pavol II. v Jubilejnom roku 2000 žiadal o odpustenie dlhov pre chudobné krajiny, ale táto prosba za jeho života nebola vyčíslená. 2. apríla 2005 Ján Pavol II. zomrel. Dva mesiace po jeho smrti sa 11. júna 2005 konalo v Londýne zasadnutie ministrov financií siedmich priemyselne najvyspelejších krajín sveta a Ruska – G8, na ktorom dosiahli historickú dohodu o zmiernení svetovej chudoby v 100-percentnom odpustení dlhov 18 krajínám vo výške 40 miliárd USD. Ide o pohľadávky voči Svetovej banke, Medzinárodnému menovému fondu a Africkej rozvojovej banke, čím tieto štáty ročne ušetria 1,5 až 2,0 miliardy dolárov ročne, ktorými splácajú dlh. Verejnosti to oznámil britský

minister Gordon Brown, ktorý dohodu nazval novým vzťahom medzi bohatými a chudobnými krajinami. A ako ďalej informoval BBC, aj ďalších 20 krajín môže počítať s odpustením dlhov, ale len ak sa im podarí zlepšiť povest v súvislosti s ich politickými a hospodárskymi výsledkami, no najmä ak budú efektívnejšie v potlačaní korupcie. Dodal, že nie je čas na strach, nastal čas odvahy. Americký minister John Snow zase hovoril o úspechu historických rozmerov.

Túto mimoriadne priaznivú iniciatívu uvítala aj Svätá stolica, ktorú pri OSN v New Yorku zastupuje arcibiskup Celestino Migliore. Ten v príhovore 1. júla 2005 pre členov Ekonomickej a sociálnej rady OSN žiadal, aby G8 aj skutočne zrealizovala dohodnuté odpustenie. Lebo, ako zdôraznil, odpustenie je iba prvým krokom správnym smerom. Arcibiskup pri tom pripomenul osobnosť pápeža Jána Pavla II., ktorý sa neustále zasadzoval za tento krok. Preto sa s uznaním vyslovil o veľkodušnosti a rozhlade predstaviteľov siedmich vedúcich priemyselných krajín a Ruska, ale v mene Svätej stolice ďalej požiadal o rozšírenie tohto opatrenia na ďalších 38 nesmiernie zadlžených krajín sveta.

V tomto duchu sa vyjadril aj pápež Benedikt XVI. vo svojom

foto LUBOMÍRA HRICOVA

posolstve z 2. júla 2005 pre účastníkov demonštrácie v Edinburgu, medzi ktorými bol kardinál O'Brien, kardinál O'Connor, ako i anglikánsky westminster-ský arcibiskup. Celá akcia sa niesla v duchu hesla: Pošlite chudobu do histórie.

Na záver svojho posolstva sa pápež vyjadril, že sa bude modliť za svetových predstaviteľov, aby všetci zohrali svoju úlohu pri spravodlivejšom rozdelení svetových dohier, ktoré podľa učenia Druhého vatikánskeho koncilu Pán Boh určil rovnakým dielom na užívanie všetkým ľuďom

a národom, že by sa tak pliaga globálnej chudoby vo svete mohla jedného dňa poslať do histórie.

Rovnako cítime za chudobu a hlad vo svete zodpovednosť my a zvlášť v týchto dňoch sa modlíme za všetkých farmárov, súkromne hospodáriacich roľníkov, družstevníkov a poľnohospodárov, aby sme aj v tomto roku mali dostatok zrna. Ale modlíme sa aj za pekné počasie, ktoré je také potrebné na úspešné žatvé práce.

A napokon nezabúdajme, že prežívame Rok Eucharistie,

v ktorom nás Kongregácia pre Boží kult a disciplínu sviatostí vyzýva prinášať v obetnom sprievode okrem chleba a vína aj iné dary pre chudobných. „Eucharistia je záväzok k solidarite a k úlohe podielu sa,“ upozorňoval svätý otec Ján Pavol II. „Prečo teda neučiniť z Roka Eucharistie obdobie, v ktorom sa diecézne a farské spoločenstvá budú osobitným spôsobom angažovať, aby v bratskom úsilí vyšli v ústrety niektorým z toľkých bied našich čias?“

PAVOL ZEMKO ■